

O‘QITUVCHI - O‘QUVCHI HAMKORLIGI ORQALI BOSHLANG‘ICH TA‘LIM SIFATINI OSHIRISH STRATEGIYALARI.

Toshkent Kimyo Xalqaro universiteti

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi

Pri-75U talabasi

Abdurasilova Ziyoda Dilshod qizi

ziyodaabdurasilova17@gmail.com

Anotatsiya: Maqolada inklyuziv ta‘lim sharoitida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi hamkorlikning boshlang‘ich ta‘lim sifatiga ta‘siri yoritilgan. Ta‘lim jarayonidagi samarali hamkorlik o‘quvchilarning bilim olish darajasi, mustaqil fikrlash, ijtimoiy faolligi va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta‘sir qiladi. Shuningdek, maqolada dolzarb muammolar, pedagogik tavsiyalar va hayotiy misollar orqali amaliy yechimlar ko‘rsatib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: inklyuziv ta‘lim, boshlang‘ich ta‘lim, o‘qituvchi-o‘quvchi hamkorligi, pedagogik yondashuv, ta‘lim sifati.

Аннотация: В статье рассмотрено влияние сотрудничества учителя и ученика в условиях инклюзивного образования на качество начального обучения. Эффективное взаимодействие способствует повышению уровня знаний учащихся, развитию самостоятельного мышления, социальной активности и личностного роста. Также приведены актуальные проблемы, педагогические рекомендации и практические примеры решения.

Ключевые слова: инклюзивное образование, начальное обучение, сотрудничество учителя и ученика, педагогический подход, качество образования.

Annotation: The article examines the impact of teacher-student collaboration in inclusive education on the quality of primary education. Effective cooperation enhances students' learning outcomes, independent thinking, social activity, and personal development. The article also presents current challenges, pedagogical recommendations, and practical examples for solutions.

Keywords: inclusive education, primary education, teacher-student collaboration, pedagogical approach, education quality.

KIRISH.

Boshlang'ich ta'lim — bolaning shaxs sifatida shakllanishi, bilimga qiziqishi va ijtimoiy muhitga moslashuvi uchun eng muhim bosqichdir. Shu davrda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali hamkorlik nafaqat bilim olish jarayonini osonlashtiradi, balki bolalarning mustaqil fikrlash, o'ziga bo'lgan ishonch va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Inklyuziv ta'lim sharoitida bu hamkorlikning ahamiyati yanada oshadi, chunki sinflarda turli qobiliyat va ehtiyojga ega bolalar birga o'qiydi. O'qituvchining pedagogik mahorati, individual yondashuvi va ijodiy metodlari darsning samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi.

Bugungi kunda inklyuziv ta'lim nafaqat pedagogik jarayon sifatini oshirish, balki har bir bolaning o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etishi va jamiyatga moslashuvini ta'minlashda asosiy vosita sifatida qaralmoqda.

DOLZARB MUAMMOLAR VA VAZIYATLAR.

1. Turli darajadagi o'quvchilar bilan ishlash.

Boshlang'ich sinflarda ba'zi bolalar diqqatini uzoq vaqt jamlay olmaydi, kimdir qo'shimcha tushuntirishga muhtoj, kimdir esa o'ziga ishonchi past. Masalan, Toshkentdagi 1-sinfda 35 nafar o'quvchi bor bo'lib, ulardan 5 nafari diqqatini uzoq

saqlay olmaydi, 3 nafari esa jismoniy imkoniyati cheklangan. Shu sharoitda o'qituvchi barcha bolalarni faol jalb qilish uchun murakkab vazifa bilan duch keladi.

2. O'qituvchilarning tayyorgarligi yetarli emasligi.

Ko'plab pedagoglar inklyuziv ta'lim bo'yicha maxsus tayyorgarlikka ega emas. Bu esa dars jarayonida individual yondashuvni to'liq amalga oshirishni qiyinlashtiradi. Natijada ba'zi o'quvchilar e'tibordan chetda qolishi mumkin.

3. Resurslar yetishmasligi.

Interfaol doskalar, vizual materiallar va maxsus dasturlar yetarli bo'lmasa, o'qituvchi ijodiy yondashishga majbur bo'ladi. Masalan, matematikani tushuntirish uchun qo'lda tayyorlangan rangli kartochkalar talab qilinadi, bu esa ko'p vaqt va mehnat talab qiladi.

4. Ota-onalar bilan hamkorlikdagi qiyishchiliklar.

Interfaol doskalar, vizual materiallar va maxsus dasturlar yetarli bo'lmasa, o'qituvchi ijodiy yondashishga majbur bo'ladi. Masalan, matematikani tushuntirish uchun qo'lda tayyorlangan rangli kartochkalar talab qilinadi, bu esa ko'p vaqt va mehnat talab qiladi.

HAMKORLIKNING BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFATIGA TA'SIRI.

✓ Bilim olish va qiziqish.

Samarali hamkorlik o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi. Guruhli ishlash metodida turli imkoniyatga ega bolalar bir-birini qo'llab-quvvatlaydi va bilimni mustahkamlashda faol ishtirok etadi. Masalan, matematika mashqlarini kichik guruhlarda bajarish orqali har bir bola faol ishtirok etadi.

✓ Mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv.

Hamkorlik o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, masalalarni hal etish va ijodiy yondashish ko‘nikmalarini shakllantiradi. O‘qituvchi topshiriqlarni farqlash orqali har bir bolaning qobiliyatiga moslashadi, shu bilan ularning ishtiroki va qiziqishi ortadi.

✓ Ijtimoiy ko‘nikmalar.

Jamoaviy ishlash orqali o‘quvchilar o‘zaro hurmat, yordam va ijtimoiy moslashuvni o‘rganadi. Bu ularning sinfdagi va kundalik hayotdagi munosabatlarini yaxshilaydi.

INKLYUZIV SINFDA O‘QITUVCHINING ROLI.

Inklyuziv ta’limda o‘qituvchi nafaqat dars beruvchi, balki:

- murabbiy,
- qo‘llab-quvvatlovchi,
- rag‘batlantiruvchi sifatida faol ishtirok etadi.

Masalan:

- Diqqatini jamlay olmaydigan bolaga qisqa topshiriqlar berish,
- Nutqi sust bolani guruh ishlari orqali rag‘batlantirish,
- Qo‘shimcha tushuntirishlar berish orqali darsdagi faol ishtirokni ta’minlash mumkin.

AMALIY TAVSIYALAR.

1. Individual yondashuv – har bir o‘quvchining qobiliyat va ehtiyojini hisobga olish.
2. Interfaol va guruh metodlari – darslarni o‘yin, loyihalar va guruh ishlari bilan boyitish.

3. Ota-onalar bilan hamkorlik – uyda qo‘shimcha mashqlar, rag‘batlantirish tizimi.
4. Rag‘batlantirish – har bir kichik yutuqni e’tirof etish va ruhlantirish.
5. O‘qituvchilarning malakasini oshirish – seminarlar, treninglar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish.

XULOSA.

Inklyuziv ta’lim sharoitida o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi samarali hamkorlik boshlang‘ich ta’lim sifatini oshirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. To‘g‘ri tashkil etilgan pedagogik yondashuv nafaqat o‘quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning ijtimoiy faolligi, mustaqil fikrlash va o‘ziga bo‘lgan ishonchini rivojlantiradi.

Hayotiy misollar shuni ko‘rsatadiki, kichik rag‘batlar, individual yondashuv va interfaol metodlar orqali har bir bola o‘z imkoniyatlarini namoyon etadi, sinfdagi muhit ijobiy va qo‘llab-quvvatlovchi bo‘ladi. Shu sababli, kelajakda inklyuziv ta’limni rivojlantirish uchun o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ota-onalar bilan doimiy hamkorlikni yo‘lga qo‘yish zarur.

Natijada, inklyuziv sinf har bir bolaning bilim, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishida teng imkoniyatlar yaratadigan muhitga aylanadi, bu esa boshlang‘ich ta’lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, Toshkent, 2020.
2. Pedagogika nazariyasi va tarixi: Darslik, Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2019.
3. X. To‘xtaboyev, Sh. Sharipov. *Pedagogika asoslari*, Toshkent, 2019.

4. M. Ainscow. *Inclusive Education and School Development*, London, 2015.
5. T. Booth, M. Ainscow. *Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools*, Bristol, 2011.
6. UNESCO. *Guidelines for Inclusion: Ensuring Access to Education for All*, Paris, 2005.
7. UNICEF. *Inclusive Education: Understanding Article 24 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, 2017.
8. M. Florian. *The SAGE Handbook of Special Education*, London, 2014.
9. E. Booth, *Teacher-Student Collaboration in Inclusive Classrooms*, New York, 2016.
10. O. Karimova. *Inklyuziv ta'lim va pedagogik texnologiyalar*, Toshkent, 2021.